

ZPRÁVY.

»Právnicki-padesátníci.« Redakci došel tento dopis:

Redakci časopisu »Všehrd«!

Podepsaní, narození r. 1879, žádají váženou redakci, aby pokud jde o jejich osoby, upustila od svého zvyku vzpomínouti oslavným článkem fakt, že profesor dosáhl padesátého roku svého věku. Nečiní tak snad z toho důvodu, že by veřejnosti chtěli zatajiti tuto skutečnost, s hlediska subjektivního zpravidla arcíť málo potěšitelnou, nýbrž jediné proto, že budou i bez obvyklých oslavných článků přesvědčení o upřímnosti přátelských citů, které k nim vážená redakce chová. Nenamítali by nic proti uveřejnění tohoto dopisu.

S upřímnými pozdravy

Prof. Dr. Jaroslav Kallab v. r.

Prof. Dr. František Weyr v. r.

Redakce samozřejmě respektujíc vyslovené přání upouští od obvyklých vzpomínek. Ale při této příležitosti zdá se nám, že vlastně jsme se dopouštěli jistého lapsu, připamatovávajíc našim »mladým« padesátníkům, že už jsou tak »staří«. Omluvou poněkud nám budiž, že jsme tu následovali vzoru jiných redakcí, jež zvláště v poslední době si uvykly připomínat jubilea co možná nejčastěji. Můžeme se také jistě nepochybně domnívati, že by byli i ostatní a budoucí padesátníci naši poslali nám takovýto dopis, kdyby si byli sami vzpomněli předem, kdy se v redakci připravuje materiál pro číslo, že jim příští měsíc bude »už« 50 let. Proto redakce naše na příště nebude tedy již vzpomínati padesátníků, leč stručným záznamem, už také ne proto, že ví, jak málo 50 let je mezníkem, a vůbec nikdy vrcholem a poněvadž přeje všem padesátníkům-právnickům vždy mnoha a mnoha dalších let. Redakce.

Jubilea. 25. dubna t. r. dožije se JUDr. František Weyr, řádný universitní profesor ústavního práva na právnické fakultě Masarykovy university v Brně padesáti let. — 17. března t. r. dožil se 70 let Alexěj Leonidovič Petrov, ruský universitní profesor, známý svými jedinečnými studii o Podkarpatské Rusi, z nichž mnoho uveřejnil již před Světovou válkou a řadu pak česky po převratu, kdy se usídlil trvale v Praze. — 1. března t. r. bylo tomu 60 let, co zahájila svou činnost Živnostenská banka v Praze. Ča.

Léon Duguit †, 18. prosince 1928 zemřel v Bordeaux ve věku téměř 70 let jeden z nejvýznamnějších francouzských právníků. Prof. Weyr v nekrologu na svého slavného francouzského kolegu (v Časopise pro právní a státní vědu, XII., 1—2) právem si stěžuje na to, jak tato pro právní vědu smutná událost zapadla beze zmínky v českém i německém tisku a spojuje tuto stížnost s úvahou o úzkém zájmovém okruhu, který je charakteristickým pro dnešní právní vědu, pěstovanou výlučně jako nacionální disciplíny. Také ra náš list se vlastně vztahuje tato výtku neúčasti.

Přes to — byť opežděně — vzpomínáme tohoto slavného pěstitele francouzského práva státního a právní filosofie. Duguit byl jedním z nečetného množství francouzských právníků, kteří se zabývali noetickými a methodologickými otázkami právní vědy. A ač — jak je u Francouze přirozené — byl stoupecem přírodovědecké metody ve vědě právní, neuzavíral se cizím myšlenkovým směrům, snaže se s nimi seznámiti a poctivě vypořádati. Byl jedním z mála právníků vůbec, kteří netonou ve vykladačství právního řádu své vlasti, ale dovedou pěstovati právní vědu jako vědu mezinárodní.

Duguit byl — jak známo — s Weyrem a Kelsenem spoluvydavatelem »Revue internationale de la théorie du droit« vycházející v Brně. I to je důkazem jeho snahy po zvědeckém a zinternacionalisování teorie práva, jeho touhy po vědecké spolupráci s intelektuelní Střední Evropou a jeho přátelství k našemu národu. A pro nás dalším důvodem, abychom ho vděčně vzpomenuli.*)

Úmrtie vládn. radcu P. Poničana. Slovenská krajina smúti za svojím vynikajúcim synom, vládnym radcom Pavlom Poničanom, budovateľom krajinskej správy, ktorý po ťažkom smrteľnom zápase odobral sa dňa 22. februára 1929 do lepších končín. Ním odišiel Slovensku skvelý organizátor, úradník telom a dušou, vynikajúci odborník, ktorý odchoval celú generáciu slovenského úradníctva, zaslúžilý vedecký pracovník a predovšetkým úprimný a verný priateľ slovenského ľudu, ktorý popri svojom vedúcim úradnom postavení vedel si zachovať svoje zlaté srdce. Odišiel človek dobrý.

Mý, mladí právníci, ktorým on bol vždy otcovským priateľom a srdečným radcom, chceme utíť pamiatku zosnulého tým, že budeme kráčať po ceste, ním preklenenej. JUC. R. Budice

Z celého světa právnického. Vládní návrh civilního řádu soudního a exekučního řádu byl pozměněn v ústavně právním výboru poslanecké sněmovny tak, že působnost okresních soudů se rozšiřuje pro spory do 10.000 Kč, pokud nepatří před sborový soud I. stolice a dále že vládní návrh o bagatelkách se škrtá. — Vláda vypracovala a zaslala všem profesorským sborům vysokých škol v Československu návrh zákona, jímž se zmocňuje ministerstvo školství a národní osvěty cestou nařizovací upravit studium i organizaci vysokých škol. Německé vysoké školy spatřují v tom útok na autonomii vysokoškolskou a podaly již svoje ohrázení, české se dosud nevyjádřily. — Ministerstvo obchodu podalo návrh, aby statistika cizineckého ruchu se prováděla pohraničnickými sčítacími lístky, které by se rozdávaly cizincům při přestupu hranic. Náklad s tím spojený má být hrazen tak, že by rubu lístků bylo použito pro reklamu význačných lázeňských a turistických míst. — Švýcarská národní rada přijala 8. března t. r. změnu trest. zákona, že výhnaný plod je beztrestně, provede-li je odborný lékař za dozoru úředního lékaře proto, aby bylo odvráceno nebezpečí života neb vážného poškození zdraví matky. Zároveň bylo usneseno, že veškeré soubroje jsou trestné. — Bývalý státní tajemník Kellog odebral se zpět ke své právnické praxi do Minnesoty. Ca.

Ze Sbírky zákonů a nařízení. Volební řád pro volby v živnostenských společenstvech č. 233/23 nahrazen byl novým (nař. č. 10/29). — Zákon č. 13/29 jedná o cejchování vnitrozemských lodí. Dle § 1 odst. 4 mají ustanovení mezinárodní úmluvy sjednané v Paříži dne 27. listopadu o cejchování vnitrozemských lodí (publikována pod č. 14/29), po-

*) Redakce má o důvod více vzpomínati slavného právníka, který svého času zajímal se velmi upřímně o snahy naší mladé generace právnické. Nejen že na naši prosbu svolil velmi ochotně k autorisovanému překladu »Svrchovanost a svoboda« (vyšlo nákladem »Všehrdu« 1924), nýbrž sám ještě jej pro naše české vydání upravil. I za tento čin přísluší jeho památce naše díky.

kud upravujú veci vyhradené zákonodarstvom čl. republiky, moc zákona. — Č. 15/29 obsahuje mezinárodnú zdravotnú úmluvu z 21. júna 1926 sjednanou v Paríži a nahrazujúcu dosavadnú parížskú zdravotnú úmluvu z 17. januára 1912. — Č. 23/29 obsahuje úmluvu so Švýcarskom o uznávaní a výkone súdnych rozhodnutí, č. 24/29 smlouvu s Rakouskom o tom, jak nakládati daňově s podniky železničními a plavebními a č. 25/29 smlouvu s Rakouskem o právní ochraně a právní pomoci ve věcech dávkových. Dávkami rozumí se veřejné dávky vybírané na účet veřejnoprávních svazků cel a spotřebních dávek. — Zákon o penzijním pojištění soukromých zaměstnanců ve vyšších službách č. 26/29 upravuje nově od 1. ledna 1929 pojištění spočívající dosud na nyní zrušeném penzijním zákoně č. 1/1907 ř. z. a jeho novelách. Ský.

Nové názvy a tituly v soudnictví. Dnem 15. března nabyt účinností zákon z 9. XI. 28 č. 201 Sb. o úpravě některých organizačních otázek v oboru soudnictví. Z něho nejdůležitější jest, že pro celé území republiky zavádí se jednotné názvy okresní soud (jako dosud), krajský soud (pro všechny sborové soudy I. stolice, ať již se jmenovaly krajské, zemské soudy nebo sedrie na Slov. či soudní stolice v Podkarp. Rusi), vrchní soud (pro dosavadní vrchní zemský soud v zemích českých jakož i pro soudní tabule v Bratislavě a Košicích) a konečně nejvyšší soud (beze změny).

Pro soudce VII. stup. funkčního služ. se zavádí jednotný titul okresní soudce, nehledě na délku služby. Přednost okr. soudu užívá vedle titulu okr. soudce ještě titulu přednost okr. soudu. Dalším titulem jest soudní rada, jenž však přísluší jen soudcům VI. stup. u krajského soudu a pak vrchní soudní rada, příslušející soudcům V. stup. u vrchního soudu. —jkl—

Stabilizačná fáza pozemkovej reformy. Pozemková reforma bola historicky odôvodneným postulátom riešenia sociálneho nepomeru a eminentne otázkou hospodárskou, ktorá vlastne je druhou epochou, historicky a hospodársky rovnou významu roku 1848-ého. K oprávnenosti reformy pozemkovej stačí konštatovať fakt, že mimo Rusko, kde v pravom smysle slova revolučne bola prevedená, 13 európskych štátov siahlo k riešeniu sociálne hospodárskych otázok poľnohospodárstva, prevedením pozemkovej reformy. — Naša pozemková reforma v prvom decenii prešla prvou fázou revolučnou: zábor a práce pridelovacie, počítajúc v to drobný prídel i pridelenie zbytkových statkov.

Dôsledky právne tejto revolučnej fázy, ktorá zhruba bola skončená 1. januára 1928 a jej rozsiahlosť sa nám objaví vtedy keď uvážime, že pridelovcu akciu bolo zasiahnutých z plného počtu katastrálnych obcí v republike (17.038), celkom 7.163 obcí. Zaknihovaciu akciu prevedených pridelov vzniká tu nový úkol Pozemkového úradu, ktorý po revolučnom období záborovom a pridelovom má cieľ a charakter stabilizačný, ktorý je postulátom právnej bezpečnosti, podmienkou rozvoja a umožnenia hypotekárneho úveru a požiadavkom bezvadnej finančnej správy čo do spravodlivého vymerovania pozemkovej dane. Keď uvážime veľké ťažkosti a nesmiernu rozsiahlosť prípravných prác s likvidovaním pridelu, prípravu meričských plánov, akcií zaknihovacích, spoločinnosť prácou preťažených súdov, nedokončenú akciu spracovania poz. knižných složíek na miesto zastaralých poz. knižných protokolov, ktorá na Slovensku je ešte vždy nedokončená, otázku komplikácií právnych pomerov susedských, zániku starých a vzniku nových poz. služobností — uvážme, že sa týka táto operácia viacej než 500.000 ha-ov pôdy, dôležitosť stabilizačnej akcie Poz. úradu sa nám objaví v plnej dôležitosti a rozsahu. Uvážme ďalej, že pri sústavnej práci podarilo sa bežom 1 a pol roka zaknihovať ani nie celých 5% drobných pridelov a asi 10% zbytkových statkov, vidíme, jakým pomalým tempom stabilizačná akcia poz. reformy, vzdor jej naliehavej potrebe postupuje. Dľa tohoto tempa by akcia zaknihovania pridelov bola ukončená asi v r. 1959. Uvážme dôležitosť právnej istoty, ktorá je základ-

ným předpokladem hospodárskeho vývoja a nebudeme sa diviť, že sa v súvislosti s touto akciou pomyslí' a na zjednodušenie knihovných, zákonev, prípadne k vydaniu zákona o provizornom zaknihovaní.

Dr. Š. F.

IV. sjezd německých právníků v Československu bude se konat v Teplicích-Šanově ve dnech svatodušních od 17. do 20. května. Pořád je tento: V pátek 17. května o 20,30 hod. zahájení v Zámeckém zahradním sále. V sobotu 18. května v 9 hod. zahájení, 10,30 h. sekce, 14,30 h. pokračování sekcí, 17 h. čaj o páté, 20 h. slavnostní představení v městském divadle a na to raut pořádaný městskou radou. — V neděli 19. května o 9. h. pokračování sekcí, 13. h. společný oběd, 15. h. společný výlet automobily. V pondělí 20. 9 h. valné shromáždění stálého sjezdového výboru, 11 h. závěrečné zasedání, 13 společný oběd. Odpoledne případně výlety.

Československá pozemková reforma v Haagu. Smíšený rozhodčí soud československo-maďarský, zasedající od polovice ledna t. r. v Haagu, projednával čtyři žaloby, podané maďarskými velkostatkáři na náš stát v příčině provádění pozemkové reformy. Líčení předsedal prezident československo-maďarského rozhodčího soudu švýcarský vyslanec v. v. Schreiber, naši republiku zastupoval JUDr. A. Hobza, profesor Karlovy university v Praze a jako čl. soudce fungoval JUDr. V. Hora, prof. téže university. Za ČSR. byli dále přítomni prof. Jéze z Paříže a pavijský profesor Diena. Hlavním mluvčím Maďarska byl vyslanec Gajzagó. Zásadní moment, z něhož vycházeli obhájci československého stanoviska, bylo zdůrazňování nepřislušnosti tohoto soudu v příčině otázky pozemkové reformy, která jest čistě naší otázkou vnitrostátní.

Československá pozemková reforma jest dílem krátce popřevratovým a znamená vítězství sociálních tendencí, směřujících k odstranění rozsáhlých pozemkových panství a jich nahrazení stejnoměrným rozdělením půdy. Jako taková týká se veškeré půdy v republice a na její provádění nesmí cizinci pohlížeti jako na akt, nepřátelsky proti nim namířený, poněvadž postihuje stejně všechny vlastníky rozsáhlých pozemkových panství, ležících v Československu. Zdůrazňování obsahu článku 250. trianonské smlouvy, jehož se Maďari tak dovolávají, není v této otázce vůbec na místě, neboť tento článek nemůže znamenati ochranu maďarského majetku proti zákonodárství čl. státu, který jedná jakožto stát úplně suveréni a jako takový nepodléhá naprosto zahraniční kritice a kontrole. Náš stát, jak zdůraznil prof. Jéze, neprovádí nic jiného, než co dělala Francie po Velké revoluci, uznavši, že jen drobné pozemkové vlastnictví může býti základem rozkvětu a sociální prosperity francouzské republiky. Proti maďarským velkostatkářům se u nás nepostupuje nikterak zaujatě. V tom směru jsme jistě až dost loyální. Na základě mírových smluv poskytujeme cizím příslušníkům stejnou náhradu za zabrané pozemky jako domácím. Kdyby tomu tak nebylo, Československo by se jistě nevzpíralo předstoupit před mezinárodní soud a zde se zodpovídati. Čl. zákonodárství jest však tak ovládná zásadami rovnosti a demokracie, že se nemusí takových výtek obávat. Maďari však nesmí těchto demokratických ideí našeho zákonodárství zneužívat a žádati pro sebe nějakých privilegií. Již proto ne, poněvadž už na mírové konferenci v roce 1919 ministr dr. Beneš obdržel písemné potvrzení, jehož opis též dr. Hobza soudu předložil, že cizinci budou vázáni našimi zákony stejně jako příslušníci domácí.

Přes všechny tyto přesvědčivé dokumenty a přes skvělé právnické kvality našich mluvčích vyznělo rozhodnutí soudu tak, jak se konečně po výsledku nedávného analogického konfliktu maďarsko-rumunského a maďarsko-jihoslovenského dalo očekávat: soud prohlásil se kompetentním, aby mohl rozhodovat otázku naší pozemkové reformy. Toto rozhodnutí, k němuž náš soudce dr. Hora prohlásil minoritní votum a dr. Hobza zaslal list, v němž trvá na svém dřívějším stanovisku, není pro nás přijatelné, neboť tím dostává se naše pozemková reforma před

kritiku zahraničního soudního řádu. Maďari nesmjí tento úspěch, jenž jest jen relativní ceny, přeceňovati, neboť to ještě neznamená, že obtojí v budoucím, vlastním sporu. A právě teď musí dáti československá vláda pádnou odpověď všem odpůrcům pozemkové reformy, a to tím způsobem, že jí bude provádět do nejpřísnějších důsledků, čímž zjedná patřičného důrazu československému zákonodárství nejen doma, ale i v očích ciziny.

Jiří Karásek.

»Úplata — záplata«, Starý spor o »úplatu«, či jak se také někdy u nás užívalo »záplata«, t. j. rozuměj »jednání úplatné a záplatné«, oživila posledně »Naše řeč« a znovu »Naše úřední čeština« (VIII., 1929, 5). Pisatel —š (Jaroš?) brojí zle proti tomuto slovu, ukazuje na konkrétním případě, jak je to slovo špatné a vskutku ohyzdné. Autor, pravděpodobně neprávnik (soudím tak z citace zákonů a nařízení), chce prostě toto slovo vymýtiti. Proč prý by věta »dary a jiná bezúplatná věnování« nemohla zníti jen »dary a jiná věnování«? Bohužel potřebujeme tohoto termínu a tak se zas ukazuje stará věc, že snažší je bráti a korigovati, než nové potřebné správně tvořiti.

Vr.

Památku prof. Hennera a Kadlce uctila samostatnou oslavou i Právnická Jednota v Praze a poskytla tak příležitost uvědomiti si znovu, jaká nenahraditelná ztráta postihla českou právní vědu odchodem obou učenců. Posmrtnou vzpomínku zahájí starosta Jednoty prof. Dr. Hermann-Otavský, dotknuv se vzácných osobních vlastností obou zesnulých a zdůrazniv, čím oba, ač historikové, nezapomenutelně zasáhli i do práva platného. Na to o prof. Dru Hennerovi promluvil prof. Dr. Bušek, vytýčiv, v kterých vědeckých výtečcích tkví odkaz tohoto učence, jenž předstihl o mnoho let badatele cizí. Jen opomíjení české literatury v cizině způsobilo, že dílo Hennerovo nestalo se důležitou částí světové vědy. — O prof. Dru Kadlcovi vše promluvil prof. Dr. Kapras, zdůrazniv široký podklad jeho činnosti, zasahující do právních dějin všech slovanských národů. Z osobních vlastností Kadlcových uvedl zvláště jeho idealismus, činící z něho pracovníka neúnávného a průkopníka oborů nedotčených v prostředí nejnepříznivějším. — Oslava shromáždila mnoho příslušníků vědy i praxe právní a stala se důstojnou poctou zesnulým učencům.

Reparační barka. Není pochyby, že reparační problém je prvotřídním problémem poválečným. Skládá se z několika částí, ale nejdůležitější a nejobtížnější jest realizace. Možno se dohodnouti o tom, kolik možno žádati a kolik možno platiti, poněvadž pro tyto otázky jsou konec konců rozhodné skutečnosti více méně zjištělné, ale tím není problém vyřešen, zbývá nejobtížnější jeho část: realizace. Třebas tu vlastně jde jen o technické provedení, má tato realizace tak dalekosáhlé účinky hospodářské, že působí vážné starosti nejen dlužníkům, nýbrž i věřitelům. Problém transfer stal se běžným v hospodářských debatách mezinárodních, ale jeho řešení tím přes to nepokročilo. Převody ohromných hodnot nutně s sebou nesou i pravděpodobnost velikých přesunů hospodářských. Jest jisto, že konec konců při vyrovnávání ohromných platů možno platiti jediné vývozem surovin, práce a zboží. Tím by ale vlastně věřitelské státy ubíjely svůj průmysl a podporovaly cizí. Proto nutno počínati si velice opatrně.

K řešení reparačního problému sešla se komise, v níž vystupuje též hlavní interest Amerika, která se dlouho bránila slučování problému reparačního a spojeneckých dluhů. A přece se zdá, že spojitost těchto dluhů je tak bezprostřední a jeho řešení je takřka na dlani: Spojenci zkrátka a dobře postoupí své pohledávky proti Německu Americe a tím bude věc vyřízena. A přes to jako tak často v hospodářské matematice ani tu neplatí, že dvakrát dvě jsou čtyři. Amerika ani těch peněz, co jí spojenci zaplatili, nemohla upotřebiti doma a proto svou úvěrovou expansi uplatnila v cizině. Německý kapitálový nedostatek, způsobený poválečnou krizí a také reparačními požadavky Americe přišel velice vhod.

Půjčovala do Německa tolik, že se to vlastně rovnalo zakupování a proměňování tak své zlato v hospodářskou substanci nesoucí vysoký užitek. Kompensací reparací a spojeneckých dluhů by tato expanse doznala značného zmírnění. Jest jisto, že i Německo by se jí samo bránilo, poněvadž sahá na jeho hospodářské kořeny, ale je-li nutno platiti za každou cenu, ustupují tyto úvahy do pozadí. Kompensací dluhů věřitelsko-dlužnický problém se sūzuje na Ameriku a Německo. Jistě že by i ostatní státy byly postiženy vývozní expanzí Německa, která jest přímým důsledkem jeho reparačních platů, ale hlavní útok by musila vydržeti Amerika, kdežto, dokud kompensace provedena není, jest věřitelská fronta širší. Pro Ameriku by i klesly vyhlídky úvěrové expanse do Německa, poněvadž by jednak tím živila proti sobě vývozní expanzí německou, jejímž skoro výhradným cílem by se stala již jako výhradný věřitel reparační.

Reparační banka měla, jak to její otcové uslechtili vyjádřili, sanovati Evropu s podmínkou, že zachová mír a bude řádně platiti úroky. To znamená, že reparační banka má dlužné peníze, ať již jsou to reparace nebo spojenecké dluhy, nejen vybíratí, nýbrž i umísťovati. Kdyby jejím úkolem bylo peníze pouze vybíratí a věřitelům převáděti třeba způsobem velmi složitým tak, aby nedošlo k finančním poruchám, nebyla by to vlastně banka, nýbrž clearinghouse s rozšířenou snad působností, jak to ostatně odpovídá složitosti problému. Jde-li však o to, že peníze mají býti též umísťovány, jest to už opravdovská banka a to s úkoly, které přerůstají současnou mezinárodní hospodářskou úroveň o celou hlavu. Už dávno se sice mluvilo o tom, že by bylo v zájmu ekonomisace mezinárodního peněžního trhu, aby se vytvořilo centrum, které by jednak obstarávalo technickou stránku měnovou, t. j. stabilisaci měn, jednak fungovalo jako clearinghouse mezinárodních platů a konečně by i působilo při umísťování kapitálu. Reparační banka čili, jak se oficiálně a správněji jmenuje: banka mezinárodních vyrovnávacích platů by prozatím nebyla takovým universálním centrem, její činnost by byla omezena na výsek mezinárodních transakcí souvisejících s placením reparací a spojeneckých dluhů, avšak není pochyby, že už tato funkce by jí zjednala takovou technickou převahu na peněžním trhu světovém, že by vykonávala na něj třeba i vliv rozhodující. Tím spíše, když by rozhodující vliv v reparační bance získal činitel, který by měl k dispozici i značné prostředky, nemající souvislosti s reparacemi. A o to hlavně jde a to jest také pramenem bezprostředních námitek proti reparační bance: kdo jí povede? Snad by se dalo teoreticky vytvořiti vedení objektivní, v němž, kdyby nebyly zájmy vedlejší přímo vyloučeny, tedy by se aspoň paralysovaly. V praxi však bude rozhodovati síla individuality, tradice, kapitálová potence a pod. V popředí jest obava z Ameriky, která svou kapitálovou převahou by mohla strhnouti vliv na sebe a do slova zotročiti Evropu. Ale i Amerika má své obavy: jest sice kapitálově silná, jako nikdo nikdy před tím a přece těžiště kapitálového trhu se už dnes téměř nepochybně vrátilo do Londýna. Kdyby i v reparační bance se podařilo anglické tradiční sčapnosti strhnouti na sebe rozhodující vliv, znamenalo by to, že by prvenství Ameriky na poli hospodářském bylo ztraceno a s ním i ohromný hospodářský náskok ze světové války a že by dokonce z amerických peněz se obohacoval Londýn a posilovala jeho exklusivnost na světovém peněžním trhu. Ze ovšem obavy ostatních zemí nejsou menší, jest samozřejmé. Zejména Francie, jež obratnou politikou dovedla se po delší poválečné pauze uplatniti na světovém trhu velice slibně, by sotva se odhodlala vzdáti se své čilé aktivity a dostati se do cizího vleku, nehledě na ostatní státy, z nichž ty nejmenší dostaly by se přímo pod hospodářskou kuratelu reparační banky.

Že by světová banka byla institucí v mnohém směru velmi užitečnou, ba že během doby buče nutno, aby některé úkoly její byly řešeny, o tom není pochyby. Zejména otázky bankovní a měnové technické si mezinárodní řešení vynutí dříve nebo později. Ovšem realisace těchto

řešení přináší s sebou sekunderní změny v hospodářské struktuře, které svým významem daleko přesahují své příčiny a které, nebudou-li paralysovány jinak, budou s to býti zárodkem nové světové hospodářské konstrukce, jež jistě nezůstane bez vlivu i na konstelaci politickou.

Lepář.

Zlatá měna v Československu. Mnoho řečí a nemožných nápadů a závěrů se nadělalo, než guvernér Národní banky čsl. učinil oficiální prohlášení o otázce zavedení zlaté měny u nás. Lidé byli úplně pomateni. Nevěděli, mají-li kupovati či prodávati. Děleli proto všelijaké hlouposti, kterých ani bursa nebyla uchráněna a konec konců dověděli jsme se, co jsme už dávno věděli a na co jsme tedy nemusili býti ani zvědaví. To platí o té zlaté měně. Již před dvěma roky bylo zde upozorněno, že pevný poměr k zlatu máme. A zlatých zásob k směnitelnosti bankovek již vlastně se ani nepoužívá. Zůstávají rezervovány zahraničním platům. Ostatně málokdo by o zlatě stál a komu by na tom záleželo, může již dnes koupiti si na př. anglické libry a vyměnit si je v Londýně za zlato.

Se zavedením zlaté měny byla též spojena otázka splacení státovkového dluhu. Dr. Engliš v »Lid. Novinách« několik články v březnu 1929 již upozornil, že vlastně je tato souvislost umělá, poněvadž zlatá měna může býti zavedena bez splacení státovkového dluhu a dluh splacen bez zavedení zlaté měny. Není tu tedy nexus kausální, nýbrž příležitostný. Národní bance záleží a musí záležeti na tom, aby nebyla v peněžním trhu institucí papírovou a proto používá této příležitosti, aby svůj vliv s pomocí státu upravila. Ovšem jde o to, aby se tak stalo na prospěch celku a ne snad na výlučný prospěch prestiže Národní banky a na útraty ostatního hospodářského života, který konec konců jest rozhodující a vůči němuž i prestiž Národní banky jest okolností podřadnou. A o tom, zda by splacení státovkového dluhu bylo účelným se stanoviska veřejných financí a našeho hospodářství vůbec, byly proneseny vážné a důvodné pochyby, které nemohou býti vyváženy nejistým i když sebe více předpokládaným ziskem z posílení vlivu Národní banky na peněžní trh.

Vliv Národní banky závisí na ovládnání peněžního trhu, t. j. oběživa v širším smyslu. Ovládnání oběživa znamená, že cedulová banka má míti možnost a prostředky objem oběživa zúžovati a rozšiřovati. Tato možnost je dána tím, že k rozhodující částce tohoto oběživa má cedulová banka aktivní poměr, že totiž tato částka jest s cedulovou bankou obligačně spjata. Tohoto aktivního poměru k peněžnímu trhu Národní banka nemá. Její eskont, který jest oběživem, kterým má vykonávati vliv na trh, je tak nepatrný, že nepřichází pro vliv na peněžní trh skoro v úvahu. Národní banka mohla by přirozeně posílit svůj vliv tím, že by objem svého eskontu zvýšila. Ale reeskont u Národní banky jest velmi omezený. Prý proto, že předkládané směnky nejsou přijatelným materiálem. Ovšem na druhé straně zdá se nelogickým, že tento materiál funguje jinak bezvadně i při tak vysoké intensitě a složitosti hospodářského života, jaký jest u nás, a jehož požadavky na spolehlivost a bezpečnost peněžních forem jsou jistě aspoň tak naléhavé, jak předpokládá povaha reeskontu u cedulové banky. A tak zůstává tato cesta prozatím i na dále neschůdnou, ale přes to jest jisto, že jednou musí se Národní banka odhodlati se jí dáti.

Prozatím volila Národní banka cestu jinou, cestu umělého zásahu. Záminku dalo splacení státovkového dluhu. Peníze mají býti odňaty oběhu a vrátni se přes Národní banku opět do oběhu. Tím by se uměle posílil resp. vytvořil obligační vztah Národní banky k peněžnímu trhu. Peněžní trh by stažen prostředky nutně potřeboval, ale dostal by je jedině od Národní banky. Ostatně i tento způsob posilování vlivu Národní banky se již prováděl, ale jeho tempo jest Národní bance příliš zvolné. Naléhá na jeho urychlení. Toto zrychlení tempa vyžádalo by si však značné finanční oběti se strany státu a způsobilo by i vážný otřes v hospodářské stabilitě našich poměrů. Jest pochybno, zda tyto druhořadé, nepříznivé účinky budou vyváženy prospěchem ze splacení státovkového dluhu. Tím oprávněnější jsou tyto pochybnosti, že není ani jisto,

že účelu bude dosaženo vůbec anebo aspoň v míře odpovídající vynaloženým obětím. Vždyť byly již značné částky státního dluhu splaceny a přece vliv Národní banky na peněžní trh tím nijak úměrně nestoupl.

Lepař.

Exkurse semináře prof. Funka do Kolína a Kutné Hory. Koncem měsíce listopadu minulého roku uspořádal prof. Funk velmi zdařilý zájezd do Kolína a Kutné Hory pro posluchače svého semináře. Exkurzanti navštívili četné průmyslové závody, aby se seznámili s jejich výrobou a národohospodářským významem. Vedle toho bylo jim umožněno shlédnouti výrobu lihu, droždí a jiných produktů melasy a obeznámiti se s metodami zdaňovacími zvláště při lihu a naftě. Dále shlédli i výrobu lučebnin a čokolády.

Všichni účastníci odnesli si z této exkurse cenné poznatky pro praktický život a s vděčností budou vzpomínati laskavosti prof. Funka, který s takovou péčí se stará o rozšíření a prohloubení vědomostí svých posluchačů. Přejeme prof. Funkovi, aby jeho exkurse byly vždy tak zdařilé jako tato.

Dr. H—e.

O zdravotním významu sociálního pojištění uspořádal Sociální ústav Československé republiky cyklus přednášek, chtěje poskytnouti odborným kruhům, aby své zkušenosti a názory o provádění léčebné péče na veřejnosti vyjádřili. Cyklus byl zahájen přednáškou prof. Dra Františka Procházky, který pojednal o významu pojištění nemocenského a invalidního, o jeho vlivu na zdravotní poměry národů a na značný úbytek úmrtnosti. Zmínil se podrobně o léčebné péči nemocenského pojištění, o její prostředcích a směrech, jakož i o výsledcích léčebné péče. Naznačil, jakým směrem léčebná péče musí se bráti, má-li docílití výsledků ještě lepších než dosud. V závěru své přednášky zmínil se prof. Dr. Procházka o poměru lékařů k nositelům nemocenského pojištění. Dr. A. Turek pojednal o ustanovení zákona o sociálním pojištění, pokud ustanovení ta pojednávají o léčebné péči a zmínil se o dnešní praxi nemocenských pojišťoven, o rayonování lékařů, o revisních lékařích a o systému ambulatorním. Ke konci své přednášky dotkl se některých otázek lékařů nemocenských pojišťoven. Dr. Břeský pojednal o léčebné péči v invalidním pojištění, které provádí Ústřední sociální pojišťovna v Praze a Dr. Robek o léčebné péči nemocenského pojištění československých státních drah. Cyklus přednášek zakončen byl debatou, které zúčastnili se zástupci téměř všech nositelů sociálního pojištění.

Dr. Jindřich.

Ze Sociálního ústavu Československé republiky. Dne 6. prosince 1928 promluvil redaktor Th. Pistorius o akci pro průmyslový mír v Anglii. Přednášející zmínil se o pramenech, ze kterých akce pro průmyslový mír vzrostla a pravil, že hybnou silou anglické akce pro průmyslový mír je silná snaha aplikovati vědecké řízení práce na lidského činitele ve výrobě a odstraniti tak ztráty, které plynou z přehlížení a podeceňování významu lidského činitele ve výrobě. Přednášející zobrazil jednotlivé fáse jednání zaměstnavatelů a zaměstnanců o průmyslový mír, skončivšího v červenci roku 1928 vypracováním návrhu dohody. Návrh tento v podstatě obsahuje uznání odborových organizací za instituce, oprávněné vyjednávatí o otázkách všeobecně průmyslových i o záležitostech týkajících se jednotlivých podniků. Nejdůležitější součástí ujednání je návrh na zřízení Národní průmyslové rady, která bude řešiti všechny otázky zdokonalování průmyslové výroby a demokratisování lidských stavů v průmyslu. Ke konci poukázal přednášející na nutnost uspořádati akci pro průmyslový mír také v Československu.

Dne 10. ledna 1928 přednášel Doc. Dr. Chalupný o otázce populační a o reformě trestního práva. Přednášku zahájil předseda Dr. Winter posmrtnou vzpomínkou zásluh Jakuba Součka, sekčního šéfa ministerstva sociální péče. Dr. Chalupný pak ve své přednášce nejprve pravil, že chce poukázati na přeňhané a nesprávné novinářské zprávy o depopulaci u nás. Uvedl, že dle jeho názoru je absurdností vidět v úbytku

plodnosti úbytek národa, neboť pokles natality je nutným zjevem vývoje kulturního a sociálních poměrů. Z historie máme také doklady, že plodnost nelze regulovat zákonodárstvím. Pro nás musí býti vedoucí zásadou nejen děti přivést na svět, nýbrž řádně je vyživit a vychovat. Třežbaže všech národů všeobecně přibývá, zejména následkem omezení úmrtnosti, zdokonalení zdravotních a lékařských opatření, zlepšení poměrů dělnictva, přece jsou stále vyslovovány obavy před vymíráním národů. Také na kulturnost národa nemá jeho početnost vlivu. Rozhoduje kvalita jednotlivců, nikoli pouze množství. Budoucnost národa vidí přednášející nikoliv ve vysoké natalitě, nýbrž v eugenice a ve výchově a těžiště populační politiky vidí ve sféře hospodářské a v upravení životních podmínek pro široké vrstvy lidové. Po přednášce rozvinula se debata, která také obírala se otázkou změny § 144 trestního zákona.

Dr. Jindřich.

Nový časopis pro civilní právo procesní počal právě vycházeti pod názvem »Judicium« v Hamburku. Časopis jest orgánem sdružení německých (říšskoněmeckých i rakouských) učitelů práva procesního a vytkl si za cíl pěstovati německou civilní vědu procesní, přispívati k právní unifikaci Německa s Rakouskem a zastupovati německou procesní vědu vůči cizině. V tomto směru se časopis prohlašuje za pokračovatele zaniklé »Rheinische Zeitschrift für Zivil- und Prozessrecht«. Co se týče procesního práva jiných států, chce se časopis omeziti pouze na registrované reformních plánů, jinak se jimi bude zabývati jen, pokud mají význam pro civilní proces německý. Dokonalá tato specialisace odborného časopisectví jest pro německou právní vědu příznačná, neméně zajímavý jest i její do značné míry politický program. Časopis bude vycházeti čtvrtletně redakci Kische (Mnichov), Lucase (Berlín), Mendelssohna-Bartholdy (Hamburg), Pagenstechra (Hamburg), Sauerländera (Mnichov), Sperla (Víděň) a Volkmar (Berlín) za 24 RM ročně.

—kg.

LITERATURA.

V. Černý: Pozemková reforma v XVIII. století. — Časopis pro dějiny venkova, roč. 1927—1928. (Též zvláštní otisk.) Přes všeobecný titul jest tato práce V. Č. v podstatě věnována jen studiu rakouské raabisace. Rozmnožuje již dosti značnou řadu pojednání o tomto zajímavém zjevu v hospodářských dějinách rakouských století XVIII. Autor již r. 1926 ohlásil publikaci této své práce a zdůraznil, že jest třeba, aby byl o raabisaci podán »obraz konečný, který by sestavil také zejména všechna statistická data o výsledcích raabisace«. (Viz Čas. pro děj. r. r. 1926, str. 71 a 205.) V přítomné práci nepodařilo se mu dostáti tomuto slibu, ale i tak jak jest jeho práce užitečnou. Je založena na studiu bohatého archivního materiálu ústředních úřadů ve Vídni, Praze a Brně a přináší nám z nich nové zajímavé zprávy o zákulisi raab., o organisaci r. »shora« o úřednících při ní činných a otiskuje několik všeobecných přehledů o rozsahu a výsledcích raab. v zemích českých i některých zemích rakouských. — Chybou autorovou je, že svůj všeobecný názor na r. čerpá z referátů ústředních úřadů a stavevských sborů místo z jejich výsledků. Dostává se tak na kluzkou půdu intrik a do prostředí, v němž vždy pronikala snaha vykládat r. jako politikum a přehlucit její vážné snahy o povznesení zemědělství. Autor, který publikoval svou práci v agrárním časopise, snaží se nalézt v osudech r. mnohé mravní poučení pro případy naší popřevratové pozemkové reformy a již tím stává se pro něho r. také v prvé řadě politikem, jako jím v XVIII. stol. byla štavim, jen s tím rozdílem, že on je z druhého tábora. Zaujetí stanoviska však hned vymezuje obzor a z práce V. Č. je vidět, že politické hledisko nám celkového pohledu na r. neposkytne. Otázky: jak r. rozdělila přiděly mezi jednotlivé vrstvy venkovského lidu, co se stalo s podruhy, jak r. organisovala hospodář-